

8. Шкардун В. Оценка готовности предприятия к реализации маркетинговой стратегии // Маркетинг. / Шкардун В., Ахтямов Т. – 2001. - №3. – 79-83 с.
9. Рижкова В.С. Економічний аналіз і діагностика стану сучасного підприємства [Текст]: навч. посіб. / Рижкова В.С. - К.: Центр навчальної літератури, 2007.- 400 с.

УДК: 338.43:636.5

Правоторов С.Б.

НАПРЯМКИ ДОСЛІДЖЕННЯ ІНФРАСТРУКТУРИ АГРАРНОГО РИНКУ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Постановка проблеми. Характеризуючи сучасний стан ринку агропродовольчої продукції визначаємо, що він ще не є досконалим, спостерігається повільне формування схеми просування продукції від виробника до споживача, яка була б здатна вплинути на скорочення втрат готової продукції, підвищити її якість та сприяти стабілізації цінової ситуації. Саме розвиток об'єктів інфраструктури аграрного ринку повинні забезпечити виявлення та усунення міжгалузевих суперечок між сільським господарством, переробною промисловістю, торгівлею і споживачами. Перебудова всієї системи економічних відносин у результаті аграрних реформ охоплює одночасно виробництво, розподіл і споживання сільськогосподарської продукції.

Огляд останніх досліджень. Вивчення агропромислового ринку розглядали українські та зарубіжні вчені і в достатній мірі розкриті в працях В.Я. Амбросова, О.В. Березіна [1], Т.Г. Дудар [2], П.І. Гайдуцького, В.М. Геєця, П.М. Макаренка, Соловйов І.О. [3], В.О. Муковоза, В.Я. Мессель-Веселяка, П.Т. Саблука [4], В.В. Юрчишина, О.М. Шпичака та інші. Проте, формування та розвитку регіональної мережі суб'єктів інфраструктури в розрізі системи виробництво, переробки, зберігання і збуту залишається недостатньо вивченим.

Формування завдання дослідження. Дослідження інфраструктури ринку сільськогосподарської продукції південного регіону, зокрема Херсонської області та визначення основних напрямів розвитку.

Виклад основного матеріалу. Сільськогосподарська продукція та продовольство виступають предметом купівлі-продажу на аграрному ринку. Найвагомішою складовою аграрного ринку є продовольчий ринок, який здатний гарантувати забезпечення населення товарами продовольчої групи та створення резервних фондів для підтримки на належному рівні продовольчої безпеки країни.

Формування інфраструктури ринку аграрної продукції залежить від багатьох чинників: ґрунтово-кліматичних, рельєфу, клімату, конфігурацій території, стану та густоти шляхів, місцезнаходження господарств, особливостей технологій, розміщення виробничих об'єктів, рівня спеціалізації і концентрації тощо. Наведені чинники зумовлюють склад суб'єктів інфраструктури в цілому, розміри їх підрозділів та закладів, специфіку функціональної діяльності [4].

В процесі свого функціонування аграрний ринок здійснює наступні функції:

1. Забезпечення покупців сільськогосподарською продукцією відповідної якості в необхідній кількості, для задоволення всіх виникаючих потреб. В сучасний час в зв'язку з послабленням державної політики в області регулювання економічних відносин в аграрному секторі склалась ситуація, коли вітчизняні виробники не можуть реалізувати весь обсяг продукції, яку вони можуть виробити при реальному забезпеченні виробничими і трудовими ресурсами. В результаті послаблення антидемпінгової державної політики в області сільськогосподарської продукції досить великий сегмент ринку охоплений товарами імпортного виробництва, для яких характерні нижча ціна, але і нижча якість продукції.

2. Стабілізація цін на сільськогосподарську продукцію. В умовах нормально функціонуючої системи матеріально-технічного забезпечення (в першу чергу, енергоресурсами і транспортом) дана функція обумовлює формування справедливих цін на ринку сільськогосподарської продукції, які б забезпечили рентабельність продукції і купівельну спроможність населення.

3. Забезпечення зростання ефективності сільськогосподарського виробництва. Ця функція являється прямим наслідком закону економії ресурсів і діє незалежно від стану законодавчої бази, рівня забезпеченості ресурсами і інших зовнішніх умов. Покращеннями дії цієї функції є: зниження собівартості виробництва, підвищення якості продукції, отримання прибутку аграрними товаровиробниками, розвиток НТП.

4. Забезпечення розвитку і удосконалення міжгосподарських зв'язків. Дія даної функції також направлена на підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва. Виділення її в окрему функцію обумовлено тим, що її дія не обмежується межами одного підприємства чи групи підприємств, а охоплює весь агропромисловий комплекс (виробництво, переробку і реалізацію сільськогосподарської продукції) і деякі інші галузі народного господарства (харчування, машинобудування, транспорт, зв'язок тощо).

5. Забезпечення розвитку соціальної інфраструктури села і вирішення соціальних проблем. Ця функція здійснюється також опосередковано через функцію забезпечення ефективності виробництва і під функцію забезпечення прибутковості сільськогосподарської продукції. З іншого боку, вирішення соціальних проблем являється однією із сторін процесу відтворення - відтворення товару "робоча сила".

Пріоритетною галуззю аграрного комплексу нашого регіону є виробництво продукції рослинництва, де головною культурою залишається озима пшениця, але Херсонщина - унікальний Південний регіон, де сконцентровані найбільш сприятливі ґрунтово-кліматичні умови для виробництва біологічно повноцінної продукції плодовоовочевих і баштанних культур.

Відомо, що успішним овочевий бізнес буде лише у разі, якщо є де зберігати великі партії. Раніше в Україні працювала централізована система Плодоовочторгу: в кожному великому місті були овочеві бази плюс великі сховища обласного і районного значення, в середині 90-х більшість з них перепрофільовані, а решта не відповідають сучасним стандартам післязбиральної переробки. Тому, сьогодні приділяється особлива увага будівництву овочефруктосховищ з сучасними ресурсо- та енергозберігаючими технологіями. Загальна ємність картоплеовочесховищ та фруктосховищ по Україні складає 2046,1 тис. тонн, 8% якої припадає на Херсонську область та становить 53 об'єкта загальною ємністю 157,5 тис. тонн.

Одним із перспективних заходів забезпечення прибуткової та ефективної діяльності сільськогосподарського товаровиробництва в галузі рослинництва є будівництво сучасних холодильних установок, що гарантуватиме збереження смакових якостей, а також постачання плодовоовочевої продукції в міжсезонний період споживачу в замороженому вигляді.

Ефективне землекористування полягає не тільки у виробленні сільськогосподарської продукції, але передусім в ефективному та вигідному її збуті. Сільські трудівники мають небагато варіантів продажу продукції. Одним із них є реалізація продукції самотужки на продовольчих ринках районних центрів або інших прилеглих міст. Але це пов'язано із додатковими витратами коштів та часу, які не завжди компенсуються отриманим від продажу результатом. Проте, сьогодні необхідно винайти ефективні ринки збуту сільськогосподарської продукції, і утворення оптових ринків сільськогосподарської продукції за європейськими зразками. Це не тільки збільшить кількість виробництва овочевої продукції, а й позитивно вплине на економіку регіону в цілому. Саме проблема збуту продукції в сільському господарстві ставить під сумнів загалом вигідність цього виду економічної діяльності. В період масового збирання

вважають ціни на сільськогосподарську продукцію, особливо плодоовочевої групи, знижуються. Відтак, знаходження сприятливої ціни збуту продукції та зменшення супутніх витрат є спільною проблемою для великих підприємств і дрібних виробників аграрного сектору. Оптовий ринок агропродукції є зв'язною ланкою між виробництвом продукції та її збутом. При відсутності такої ланки система виробництва і збуту залишається незавершеною [2].

Варто зазначити, що у країні та регіоні необхідно розвивати та розширювати мережу гуртових підприємств, як важливої ланки сфери товарного обігу. Вони здатні бути ефективним посередником між сферами виробництва та споживання і можуть виступати у ролі інтеграційного центру, об'єднуючи дрібнотоварні та індивідуальні господарства населення, просування агропродукції до кінцевого споживача. Не можна збудувати сучасного гуртового ринку без підтримки (організаційної, юридичної та фінансової) місцевої та обласної влади чи уряду. Особливо це стосується фінансових інвестицій у інфраструктуру, в тому числі будови під'їзної дороги, дощової та санітарної каналізації, ліній електропередач та інших інвестицій, пов'язаних з охороною навколишнього середовища. Якщо є один цивілізований гуртовий ринок у населеному пункті, то витрати функціонування оптовика значно нижчі, прибутковіші при нижчій ціні продажу. Отримуємо правдиву ціну дня на даний продукт, бо для всіх операторів гуртового ринку обов'язковими є одні правила, одні податки, одні кошти за оренду і прибутковість фірми визначає винятково якість пропонованого продукту, оперативність продавців, маркетинг та ін. Якщо діє один гуртовий ринок, то великі, професійні гуртові та розподільні фірми будуть зацікавлені у розміщенні своїх головних складів, сортувальних та пакувальних приміщень безпосередньо на його території чи по сусідству. Ціна землі в околиці інфраструктури гуртового ринку виростає, а в цьому зацікавлені власники ринку, місто та область [1].

На мережевих гуртових ринках торгівля здійснюється безпосередньо з транспортних засобів сільгосптоваровиробників, але останнім часом почали розбудовувати стаціонарні павільйони для оптової та роздрібною торгівлі плодоовочевої та іншої продукції. Але, для нормального функціонування аграрного ринку зазначених підприємств занадто мало.

Оптові ринки покупцям надаватимуть можливість ознайомитися на місці із запропонованою продукцією, оформити супроводжувальні документи, отримати замовлення на виробництво продукції, здійснити митне оформлення, податкові та банківські платежі за угодами, сформувані із дрібних оптові партії продукції для подальшого переміщення їх в інші регіони або за кордон.

Світовий досвід показує, що виробник одержує найбільший ефект тоді, коли реалізує не сировину, а продукти її переробки, кінцеві продукти споживання. Тому, високорозвинені країни ніколи не експортують сировину, а мають усі галузі промисловості з комплексної переробки сировини і реалізують кінцевий продукт споживання. Це стосується не лише великих компаній і фірм, а й індивідуальних виробників. У високорозвинених країнах навіть фермери намагаються реалізувати сільськогосподарську продукцію тільки після її первинної переробки і навіть довести її до стадії кінцевого споживання. Для цього вони створюють на кооперативних засадах сферу первинної переробки та зберігання сільськогосподарської продукції: кооперативні плодоовочеві переробні підприємства. Великі фермерські господарства мають власні невеликі сучасні цехи з первинної переробки сільськогосподарської продукції. Цей напрям певною мірою розвивається і у вітчизняних сільськогосподарських підприємствах. Реалізація ними кінцевого продукту (олія, консерви тощо) дає змогу впливати на реалізаційну ціну продуктів харчування, еквівалентний обмін між містом і селом [3].

Для виправлення ситуації в аграрному ринку органам виконавчої влади на місцях необхідно забезпечити:

- продовження часткового відшкодування вартості племінної худоби, придбаної

сільськогосподарськими товаровиробниками для відтворення основного стада;

- продовження доплати до ціни живої ваги молодняка великої рогатої худоби підвищених вагових кондицій, проданої сільськогосподарськими товаровиробниками переробним підприємствам;

- використання коштів податку на додану вартість на молоко і м'ясо, продані переробним підприємствам, безпосередньо сільськогосподарськими товаровиробниками;

- продовження практики справляння фіксованого сільськогосподарського податку, яка стимулює зростання пропозиції продукції на ринку;

- використання продовольчих ресурсів з резервних, заставних та регіональних запасів з метою підтримки пропозиції та стабілізації цін;

- розширення передпродажної підготовки продукції, поглиблення ступеня переробки, вдосконалення технологій сортування, фасування та пакування продукції.

Сучасний економічний стан створив чимало труднощів у аграрному секторі. Певні труднощі пов'язані з відсутністю сучасної системи матеріально-технічного постачання, сервісного і консультаційного обслуговування, ефективного механізму захисту цін на основні продовольчі товари та ін. Ослаблена фінансова допомога фермерам з боку держави. У розвитку фермерства в Україні відчуваються такі труднощі:

- відсутність потрібного власного капіталу;

- відсутність матеріально-технічної бази через слабку фінансову підтримку і недостатнє кредитне забезпечення;

- дисбаланс у паритеті цін на промислову і сільськогосподарську продукцію, продукцію рослинництва і тваринництва;

- недосконалість системи оподаткування спонукає фермерів до бартерних операцій і приховування частини виробленої продукції;

- недостатньо сформована психологія селян до приватного господарювання;

- низький рівень організації кооперування фермерів, створення асоціацій;

- недосконалість правової захищеності фермерів (селян) від бюрократичного апарату держави та колективних сільськогосподарських підприємств.

Для підвищення ефективності функціонування фермерських господарств потребують першочергового вирішення такі питання:

- виділення фермерам земельних площ згідно з діючим законодавством;

- надання державної підтримки у придбанні техніки, проектуванні і будівництві доріг, мереж електро- та водопостачання тощо;

- своєчасних розрахунків з фермерами за продану державі продукцію з відповідною індексацією;

- збільшення розмірів фермерських господарств за рахунок оренди земель та кооперування;

- удосконалення системи оподаткування фермерів;

- надання фермерам пільгових довгострокових та короткострокових вітчизняних та іноземних валютних кредитів під заставу майна і майбутній урожай для придбання високопродуктивної техніки, придбання племінної худоби, оборотних засобів (добрив, насіння, пестицидів та паливно-мастильних матеріалів);

- кооперування фермерів у переробці, збуті продукції, постачанні, технічному обслуговуванні тощо;

- інформаційне забезпечення фермерських господарств;

- створення системи підготовки і перепідготовки фермерів;

- організація консультаційних служб для фермерів з технологічних, економічних, юридичних питань;

- фінансування досліджень з проблем розвитку фермерства.

З масовою організацією фермерських (селянських) господарств аграрна економіка стане антимонопольною та конкурентноздатною. Фермерські господарства спроможні збільшити виробництво і поповнити торгівлю продуктами харчування і тим самим

зробити вагомий внесок у вирішення національної продовольчої проблеми. Зрозуміло, високотоварні, конкурентноздатні господарства будуть сформовані за сприятливих умов за певний час, але саме в наш час закладаються економічні, законодавчі, нормативні, організаційні підвалини агробізнесу.

Розглянемо нинішню ситуацію сільського господарства в Херсонській області за статистичними даними. У січні–квітні 2015р. індекс обсягу сільськогосподарського виробництва порівняно з відповідним періодом 2014р. становив 104,8%, у т.ч. у сільськогосподарських підприємствах – 112,5%, у господарствах населення – 99,5%. На 1 травня п.р., за розрахунками, господарствами всіх категорій ярі культури (з урахуванням пересіву по загиблих озимих і багаторічних травах) посіяно на площі 356,7 тис.га, що на 32,2% (на 169,4 тис.га) менше порівняно з початком травня минулого року. Зернові та зернобобові культури (без кукурудзи) по ярому клину посіяно на площі 124,8 тис.га (на 2,3% менше, ніж на початок травня торік), з них ячменю – 114,4 тис.га (на 3,3% більше). Під урожай поточного року станом на 1 травня скорочені площі під посівами зернової кукурудзи (в 2,1 раза), соняшнику (в 2 рази), сої (на 35,4%) та овочів відкритого ґрунту (на 29,1%). Площі під ріпаком ярим та картоплею розширені в 2,2 раза та на 1,7% відповідно. За січень–квітень 2015р. господарствами усіх категорій реалізовано на забій 29,1 тис.т худоби та птиці (у живій вазі), що на 11,9% більше, ніж за січень–квітень 2014р., вироблено 86,6 тис.т молока (на 0,1% більше), 621,0 млн. штук яєць (на 20,0% більше). За розрахунками, на 1 травня 2015р. поголів'я великої рогатої худоби в господарствах усіх категорій становило 131,4 тис. голів (на 5,7% менше, ніж на 1 травня 2014р.), у тому числі корів – 71,6 тис. голів (на 1,4%), свиней – 194,9 тис. голів (на 7,2%), овець і кіз – 64,2 тис. голів (на 3,7%), птиці всіх видів – 15088,6 тис. голів (на 1,4% менше) [6].

Висновки. Таким чином, розвиток мережі суб'єктів інфраструктури аграрного ринку (регіонального та міжрегіонального значення) вплине на поліпшення смакової якості сільськогосподарської продукції, забезпечення вирішення питань транспортування, зберігання та пакування продукції, спрощення доступу сільгоспвиробників до ринків збуту та до необхідної їм інформації про запити споживачів; надання додаткових робочих місць; сприятиме швидкому виконанню замовлень споживачів, сплату податків до місцевого бюджету.

Анотація

В статті розглянуто специфіку сучасного рівня розвитку інфраструктури ринку сільськогосподарської продукції Херсонської області. Намічені шляхи створення мережі його суб'єктів на перспективу з урахуванням потенційних можливостей регіону.

Ключові слова: аграрний ринок, інфраструктура, овочева продукція, збут продукції, оптовий ринок.

Аннотация

В статье рассмотрена специфика современного уровня развития инфраструктуры рынка сельскохозяйственной продукции Херсонской области. Намечены пути создания сети его субъектов на перспективу с учетом потенциальных возможностей региона.

Ключевые слова: аграрный рынок, инфраструктура, овощная продукция, сбыт продукции, оптовый рынок.

Annotation

In the article the specific of modern level of development of infrastructure of market of agricultural product of the Kherson region is considered. The ways of networking his subjects on a prospect taking into account potential possibilities of region are set.

Keywords: agrarian market, infrastructure, vegetable products, sale of products, wholesale market.

Список використаних джерел:

1. Березін О.В. Продовольчий ринок України: теоретико-методологічні засади формування і розвитку: [монографія] / О.В. Березін. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 184 с.
2. Дудар Т.Г. Формування ринку конкурентоспроможної агропродовольчої продукції: теорія, методика, перспективи: [монографія] / Т.Г. Дудар, В.Т. Дудар. – Тернопіль: Економічна думка, 2009. – 246 с.
3. Соловійов І.О. Агроримаркетинг: системна методологія, реалізація концепції: [монографія] / І.О. Соловійов. – Херсон: Олді-плюс, 2008. – 384 с.
4. Формування та функціонування ринку агропромислової продукції: [практичний посібник] / За ред. П.Т. Саблука. – К.: ІАЕ, 2000. – 556 с.
5. Оптові та оптово-роздрібні ринки сільськогосподарської продукції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.minagro.gov.ua.
6. www.ks.ukrstat.gov.ua- офіційний сайт Державного комітету статистики.

УДК 354:65.014.1.477

Бородіна О.М.

НАПРЯМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ АКТИВІЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ В ДЕПРЕСИВНИХ РЕГІОНАХ УКРАЇНИ

Постановка проблеми. Регіони України мають різний рівень соціально-економічного розвитку, а також свої власні специфічні проблеми розвитку. Є розвинені самодостатні регіони, в яких досить ефективно здійснюється господарська діяльність, забезпечуючи місцеві та державний бюджети. А є міста і райони відсталі, так звані депресивні, де кризові явища накопичуються. Поставлене урядом завдання подолати бідність потребує вирівнювання регіонального розвитку, однак зробити це непросто – виникає ряд проблем як економічного, так і правового характеру.

Нерівномірність розвитку між регіонами України загострилася ще в середині 90-х років минулого століття. Східні регіони орієнтовані на видобувні галузі та розвиток важкої промисловості, у них вищі показники ВВП на душу населення, ніж, наприклад, у західних регіонах. В той же час на сході України набагато гірша екологічна ситуація та соціальний клімат, ніж на заході. Центром економічного зростання продовжує залишатися столиця держави м. Київ. Значні територіальні деформації у рівні економічного розвитку спричинені наступними факторами: галузеве планування за командно-адміністративної системи не дозволяло ставити на перше місце проблеми регіонів; застаріле та недосконале інфраструктурне забезпечення; старі промислові підприємства, не конкурентоспроможність їх продукції та неспроможність самих підприємств адаптуватися до ринкових умов господарювання; низька інноваційна активність; відсутність обґрунтованих перспективних інвестиційних проектів привабливості територій; високий рівень безробіття; складна екологічна ситуація. Всі ці проблеми самостійно регіони без дієвих державних механізмів регулювання на сучасному етапі не здатні подолати.

Значні досягнення з означеної проблематики висвітлені в працях українських та російських дослідників: Варналія З.С. [4], Мікули Н.А. [5], Семенова В.Ф., Михайлюк О.Л. Олійник В.Д. [6], Чужикова В.І. [7], Гранберга О.Г. [3] та багатьох інших. В роботах цих та інших авторів регіональні диспропорції розглядаються з різних сторін і при цьому в різних напрямках. Потребує постійного дослідження і опрацювання питання визначення системи механізмів державного регулювання активізації економічних процесів в депресивних регіонах України на різних етапах економічного розвитку.

Метою статті є визначення системних напрямів державного регулювання